

Aktéři rozvoje venkova

RNDr. Hana Svobodová, Ph.D.

Geografie venkova

Přednáška č. 3

Katedra geografie, Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita

Základní otázky „venkovské“ problematiky

- Co si vybavíte, když se řekne „**aktér rozvoje venkova**“?
- Jak se proměnila role aktérů rozvoje venkova?
- Kdo vlastně skutečně ovlivňuje rozvoj venkova?
- A jak se můžeme zapojit my?

Akteři rozvoje venkova

- ❖ Veškeré instituce či jednotlivci, kteří nějakým způsobem svými aktivitami vstupují do dění na venkově nebo kteří jsou součástí venkova
- ❖ Široká škála aktérů odráží rozmanitost venkova
- ❖ Řada kategorizací
 - základní dělení vychází z **hierarchického postavení** vzhledem k správní organizaci území
 - Aktéři na lokální úrovni
 - Aktéři na regionální/krajské úrovni
 - Aktéři na národní úrovni
 - Podle **formálnosti struktury** a fungování
 - Veřejná správa, zájmová samospráva (institucionalizovaní aktéři)
 - Organizace neziskového sektoru (částečně institucionalizovaní)
 - Zájmové skupiny (neformální; zejména obyvatelé)

Akteři rozvoje venkova

- ❖ V obecné rovině můžeme rozlišit několik typů subjektů podle vztahu k řešenému problému či k připravovanému projektu:
 - **podílející se (shareholders)**, tj. subjekty, které jsou hlouběji zapojeny do procesu řešení či přípravy, podílí se na něm (např. spolupracující obce a podnikatelé),
 - **zainteresovaní (stakeholders)**, tj. subjekty, na které bude jistá aktivita působit (např. občané a jejich sdružení, návštěvníci aj.),
 - **dotčení (placeholders)** myšleno na územním principu, tj. subjekty, v jejichž zájmovém území se aktivita realizuje (např. krajský úřad, správa chráněné krajinné oblasti či národního parku, ministerstvo).

Aktéři rozvoje venkova

Tab. 4: Matice aktérů – prostorová úroveň versus typ sektoru

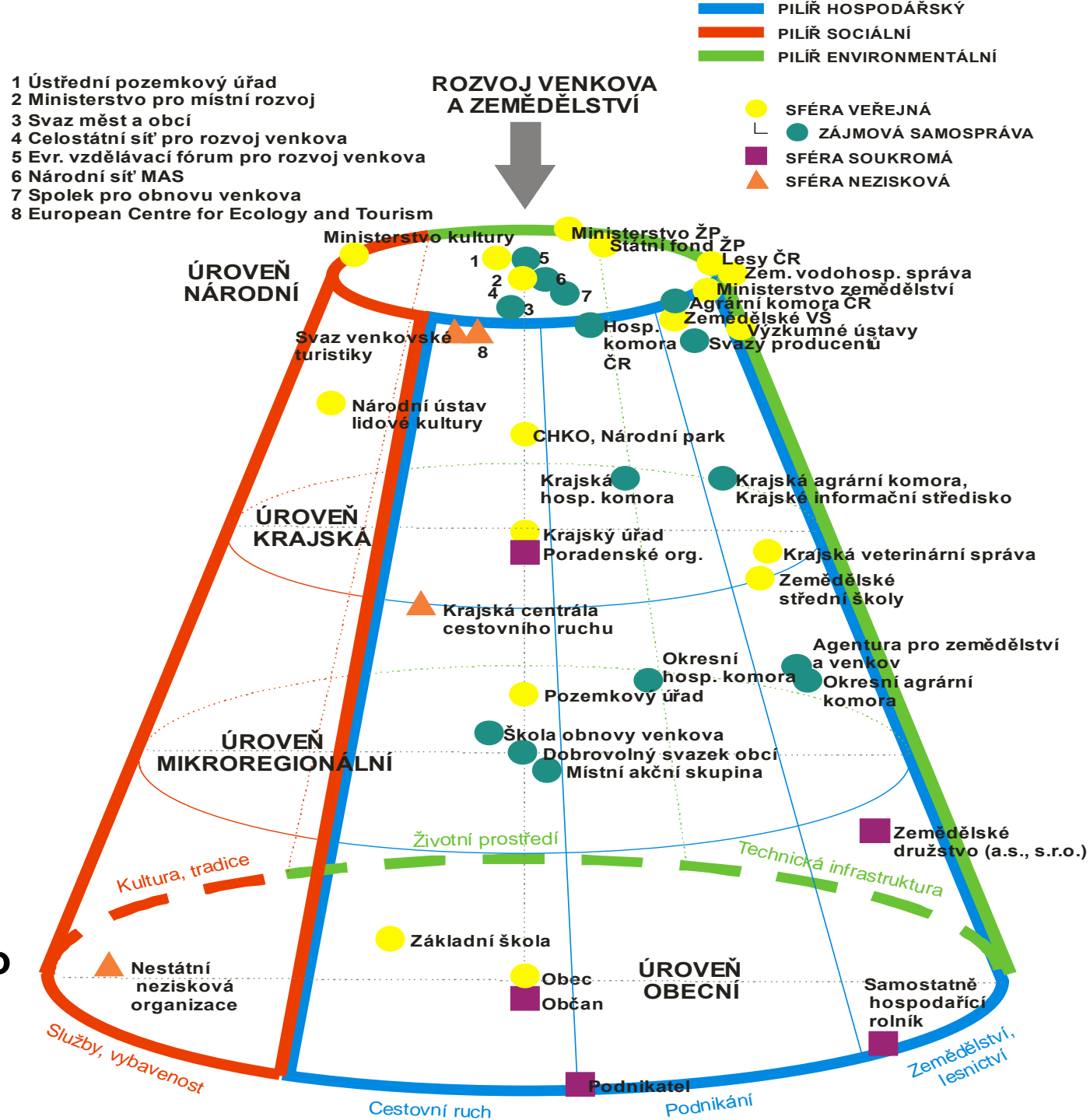
		SEKTORY		
		Veřejný	Podnikatelský	Neziskový
ÚROVEŇ	Evropská	Evropská komise (rámec SZP EU)	Nadnárodní zájmová uskupení (např. COPA a další svazy zemědělců, výrobců a producentů)	Sítě
	Národní	Ministerstva; Celostátní síť pro venkov	Celostátní zájmová uskupení	Spolky, svazy, sítě
	Krajská	Kraj; Vysoké školy; Krajská informační střediska	Podnikatelská sdružení	Nezisková sdružení
	Lokální	Obce – DSO, MAS; Obcí zřizované organizace	Podnikatelé, zemědělci	Zájmová sdružení, spolky

Pramen: vlastní zpracování

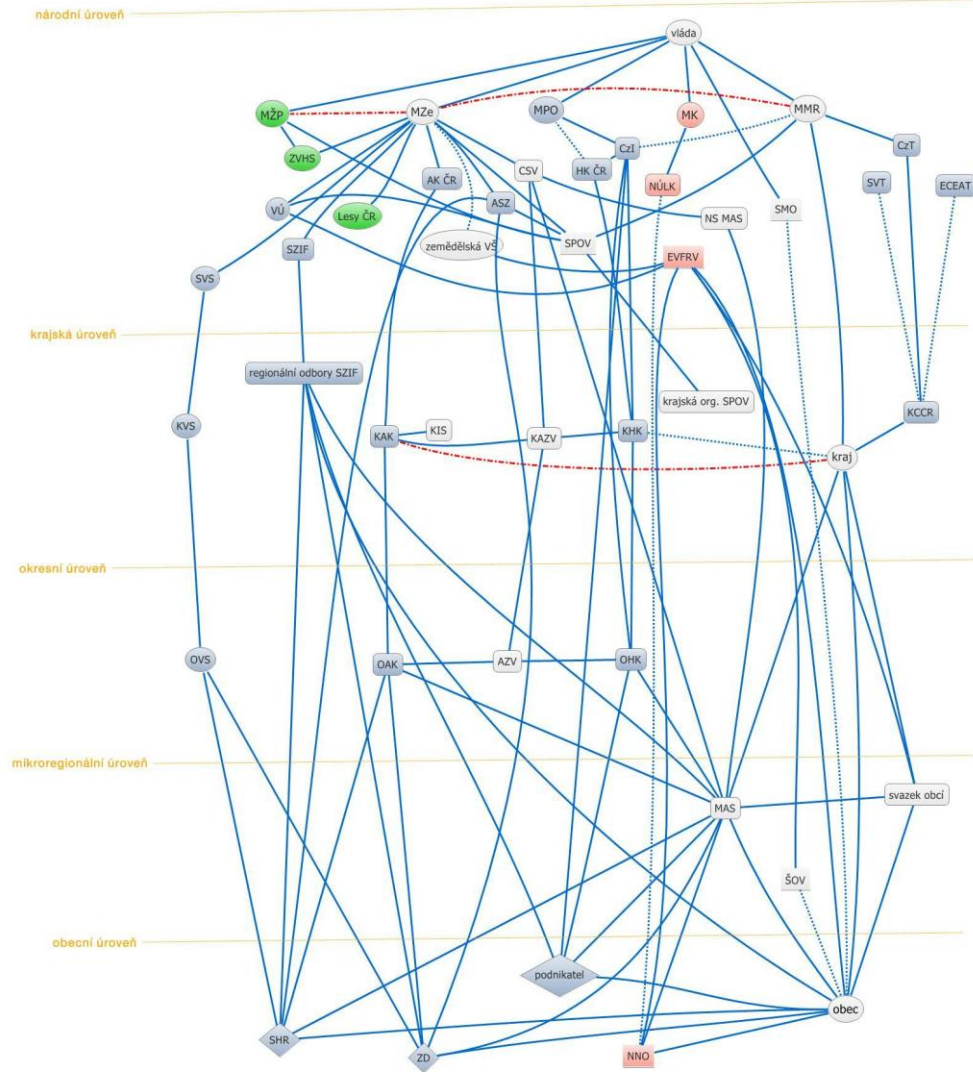
Model aktérů rozvoje venkova

Je skutečně potřebné zřizovat celou škálu aktérů rozvoje venkova, kteří působí v EU?

Jak se osvědčují tyto subjekty v českých podmínkách? – např. KIS, různé „sítě“, agentury pro zemědělství a venkov...

SÍŤ VAZEB MEZI AKTÉRY ROZVOJE VENKOVA

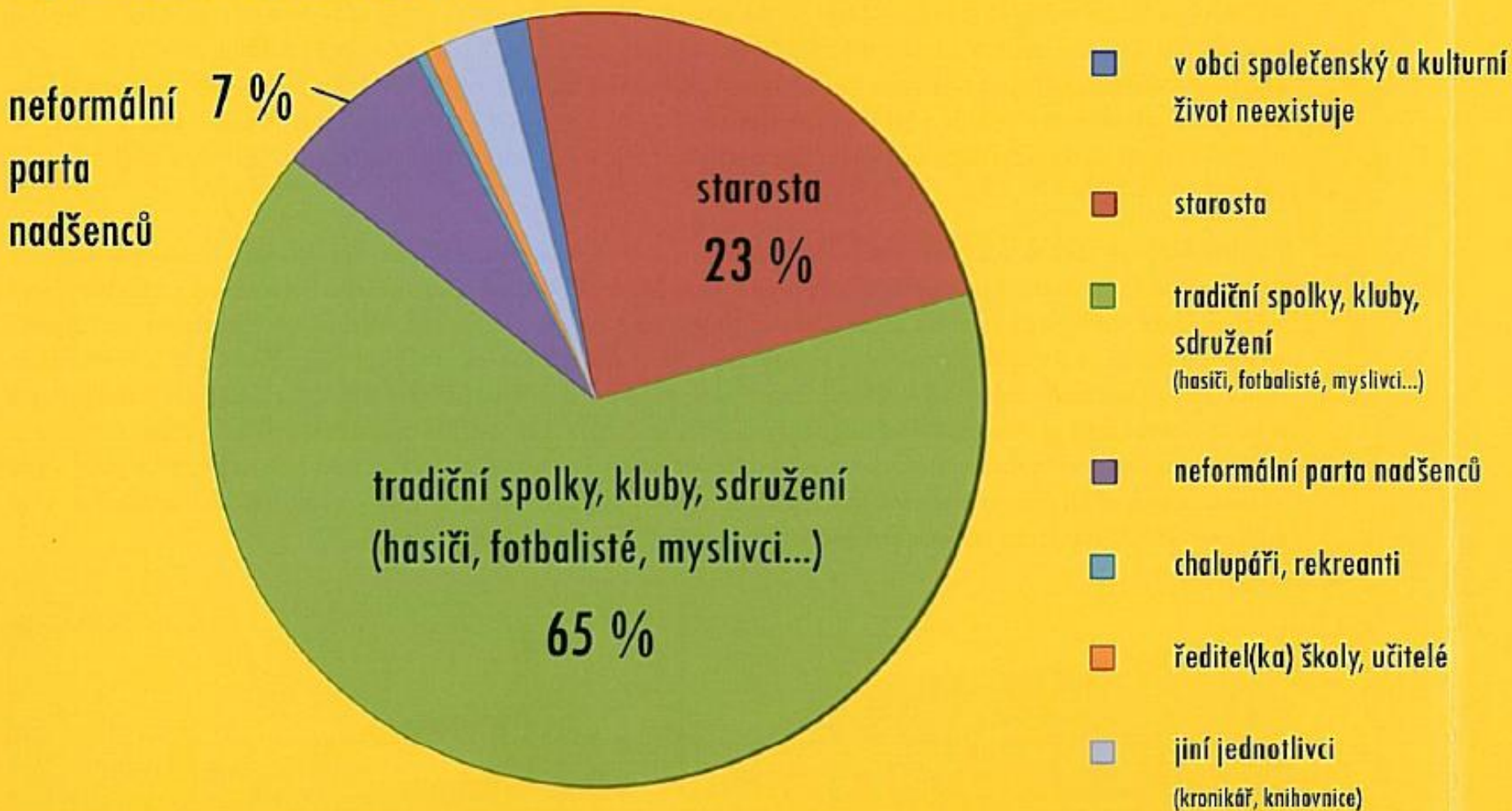

Problémy aktérů

- ❖ Nejasné rozdělení kompetencí (MMR, Mze, MŽP)
- ❖ Vysoký počet aktérů na národní úrovni, nízký na lokální:
 - vysoká administrativní zátěž
 - aktér na úrovni EU nebo ČR nemá příliš ponětí o tom, co se děje „dole“, přesto řídí
- ❖ Jednotliví aktéři nespolupracují, činnosti se často překrývají
- ❖ **Spolupráce je základem pro rozvoj venkova**

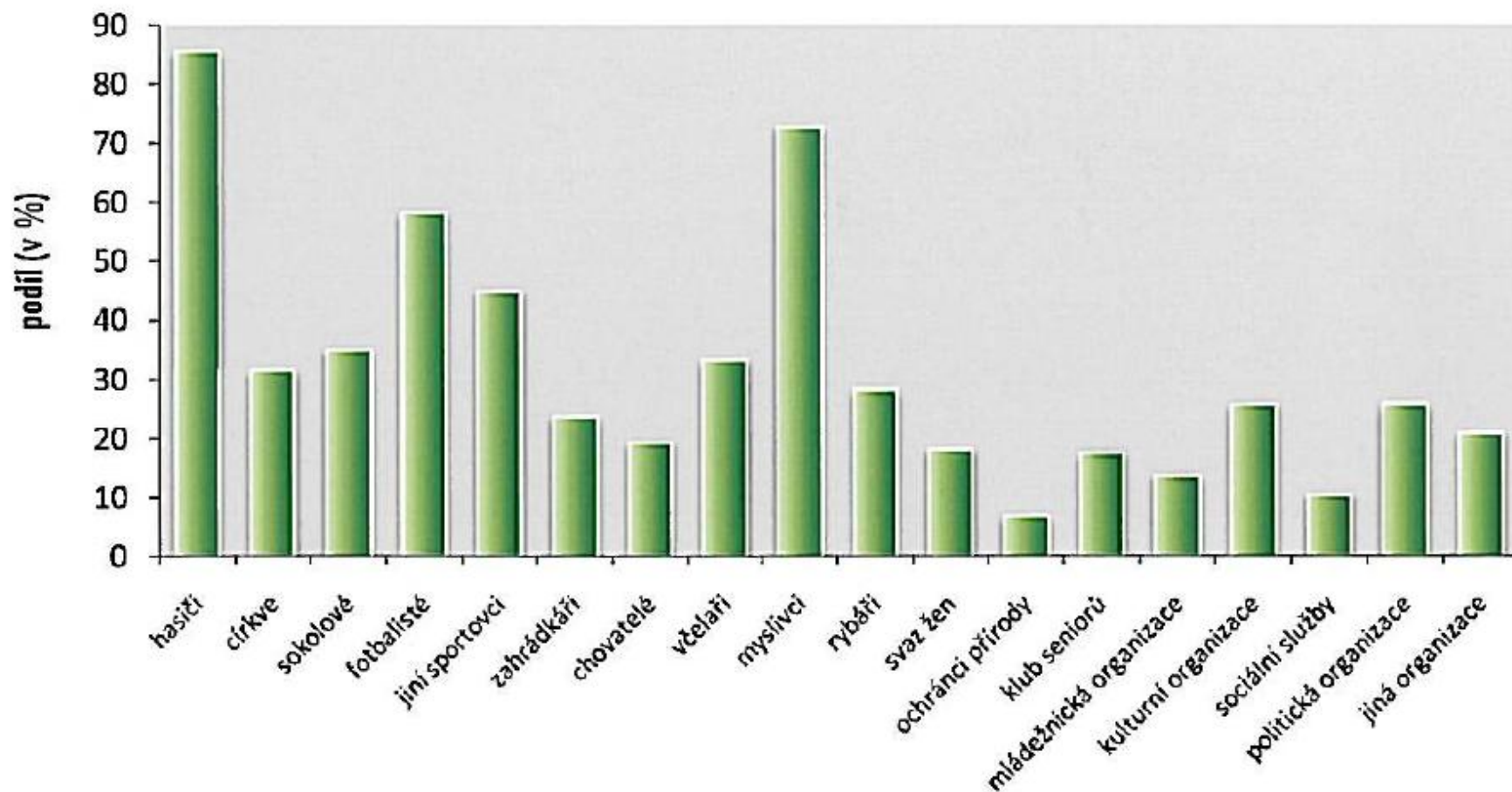
Graf 1: Kdo se nejvíce podílí na organizování společenského a kulturního života ve Vaší obci?

Zdroj: Dotazníkové šetření mezi představiteli vybraných obcí

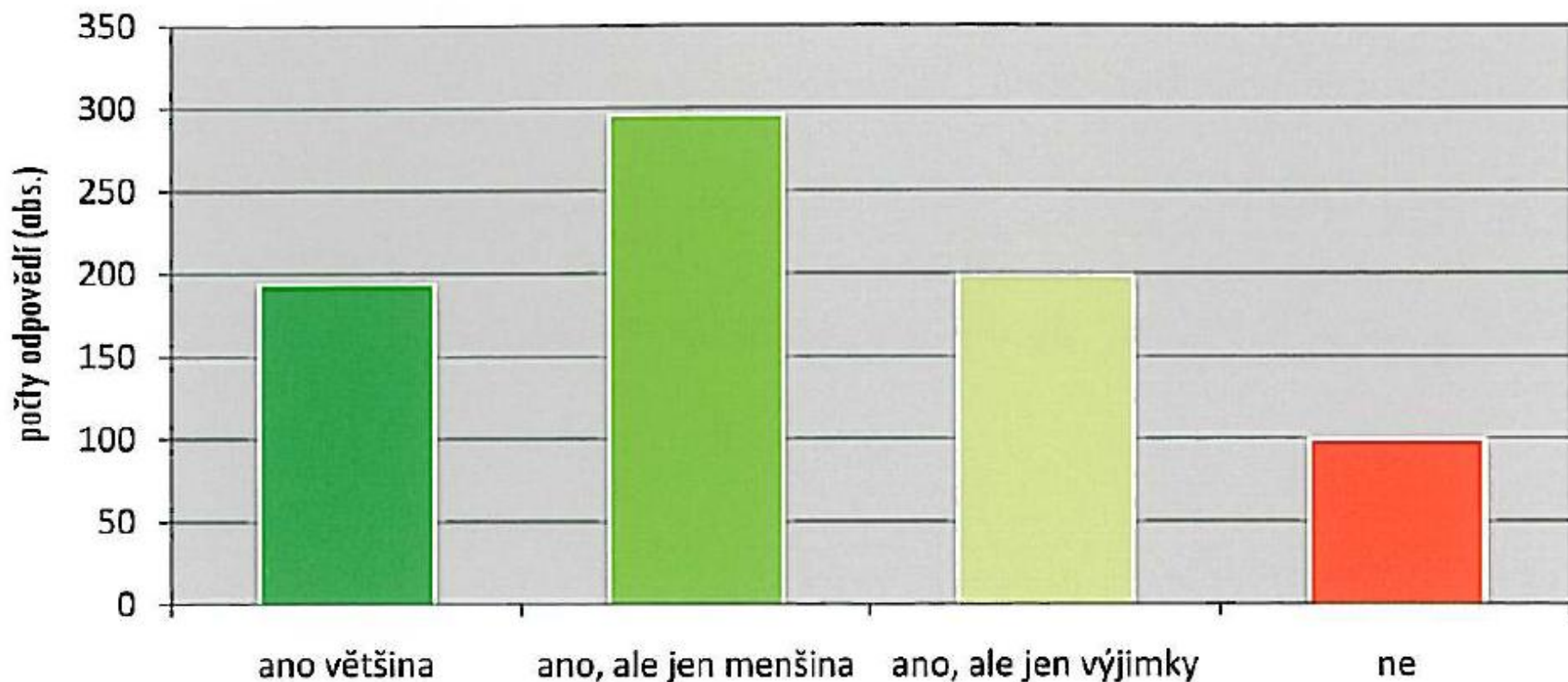
Graf 3: Jaké dobrovolnické organizace vyvíjejí aktivní činnost ve Vaší obci?

Zdroj: Dotazníkové šetření mezi představiteli vybraných obcí

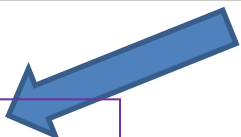
Graf 2: Jsou mezi chatáři a chalupáři tací, kteří se zajímají o život v obci a účastní se některých akcí pořádaných obcí či občany obce?

Zdroj: Dotazníkové šetření mezi představiteli vybraných obcí

Aktéři rozvoje venkova – lokální úroveň

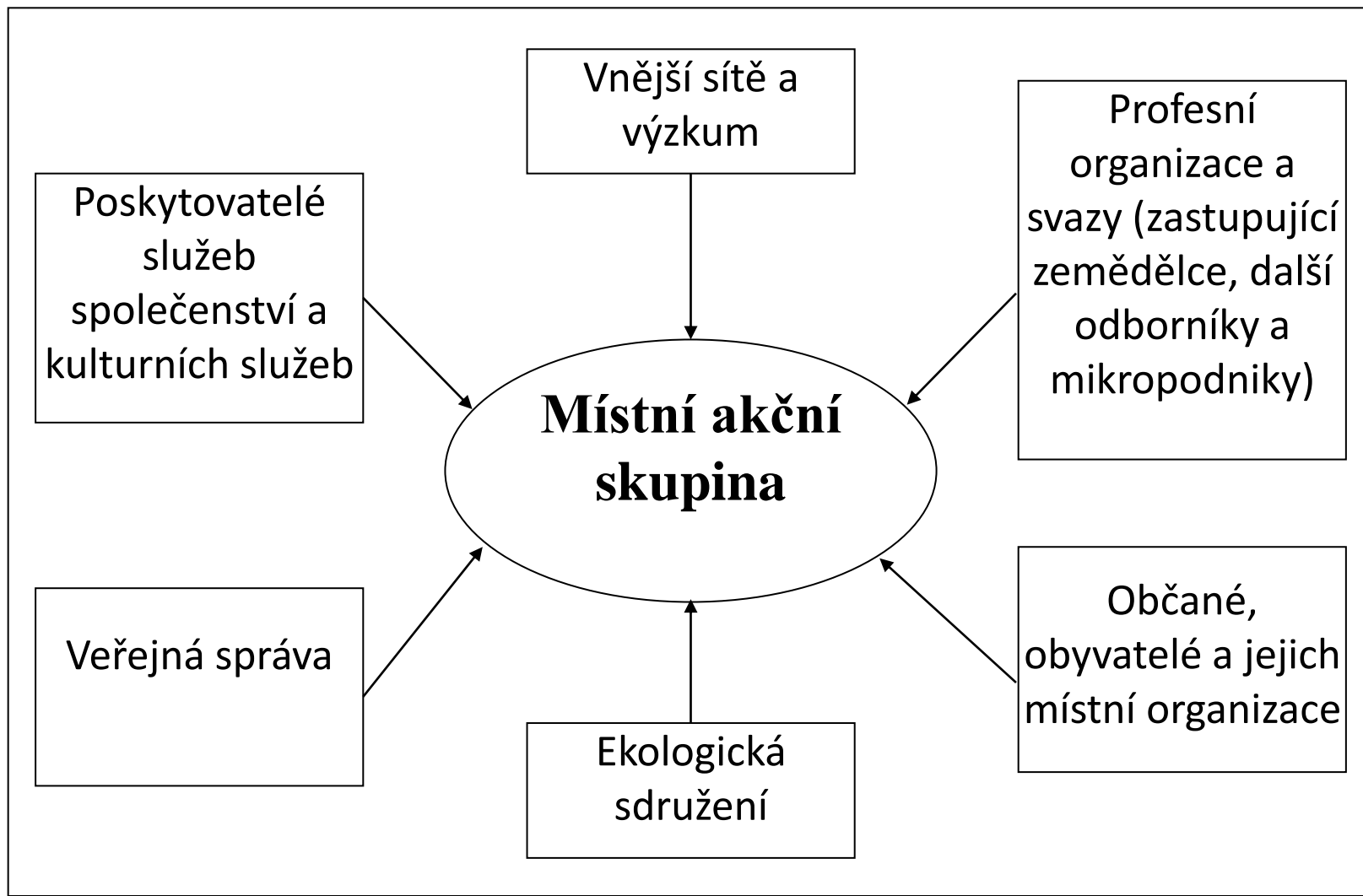
Lokální	Obce – DSO, MAS; Obcí zřizované organizace	Podnikatelé, zemědělci	Zájmová sdružení, spolky

-
- Produkce potravin
 - Údržba krajiny
 - Ekonomika venkova – zaměstnanost...
 - Spolupráce s obcí (zimní údržba...)

-
- Organizace kulturních, společenských a sportovních akcí, rozvoj měkkých aktivit

Místní akční skupina

Místní akční skupina (MAS) je partnerství lidí, popř. subjektů z **veřejného sektoru** (představitelé samosprávy) a **podnikatelského sektoru** (živnostníci, majitelé firem, > 50 %), kteří mají zájem podílet se a významně přispívat k rozvoji venkova v regionu.

Metoda Leader

7 principů metody Leader:

1. místní partnerství, tj. partnerství soukromého a veřejného sektoru jehož organizační forma je právě MAS
2. společná strategie rozvoje, která vychází ze specifik daného regionu
3. přístup zdola, kdy místní subjekty rozhodují o strategii, výběru priorit, které budou uplatněny v jejich území
4. integrované a vícesektorové akce, tj. společné projekty k naplnění strategie využívající veřejných i soukromých zdrojů
5. inovativnost, tj. důraz na aktivity a akce, které jsou v daném území nové a rozvojové
6. spolupráce – uvnitř MAS, mezi MAS navzájem v rámci země i v rámci země Evropy
7. účast a práce v sítích – volné sdružování MAS za účelem výměny výsledků, zkušeností a know-how

Princip bottom-up

- Iniciativa LEADER je založena na principu zdola-nahoru.
- Veškeré náměty a projekty by měly vycházet z myšlenek a podnětů místních venkovských subjektů a občanů, tedy **zdola**, nikoliv direktivně řízeny krajskou, státní nebo evropskou politickou mocí shora.
- Lidé bydlící v oblasti vědí více než vrcholní úředníci, co jejich kraj potřebuje.
- Opakem top-down

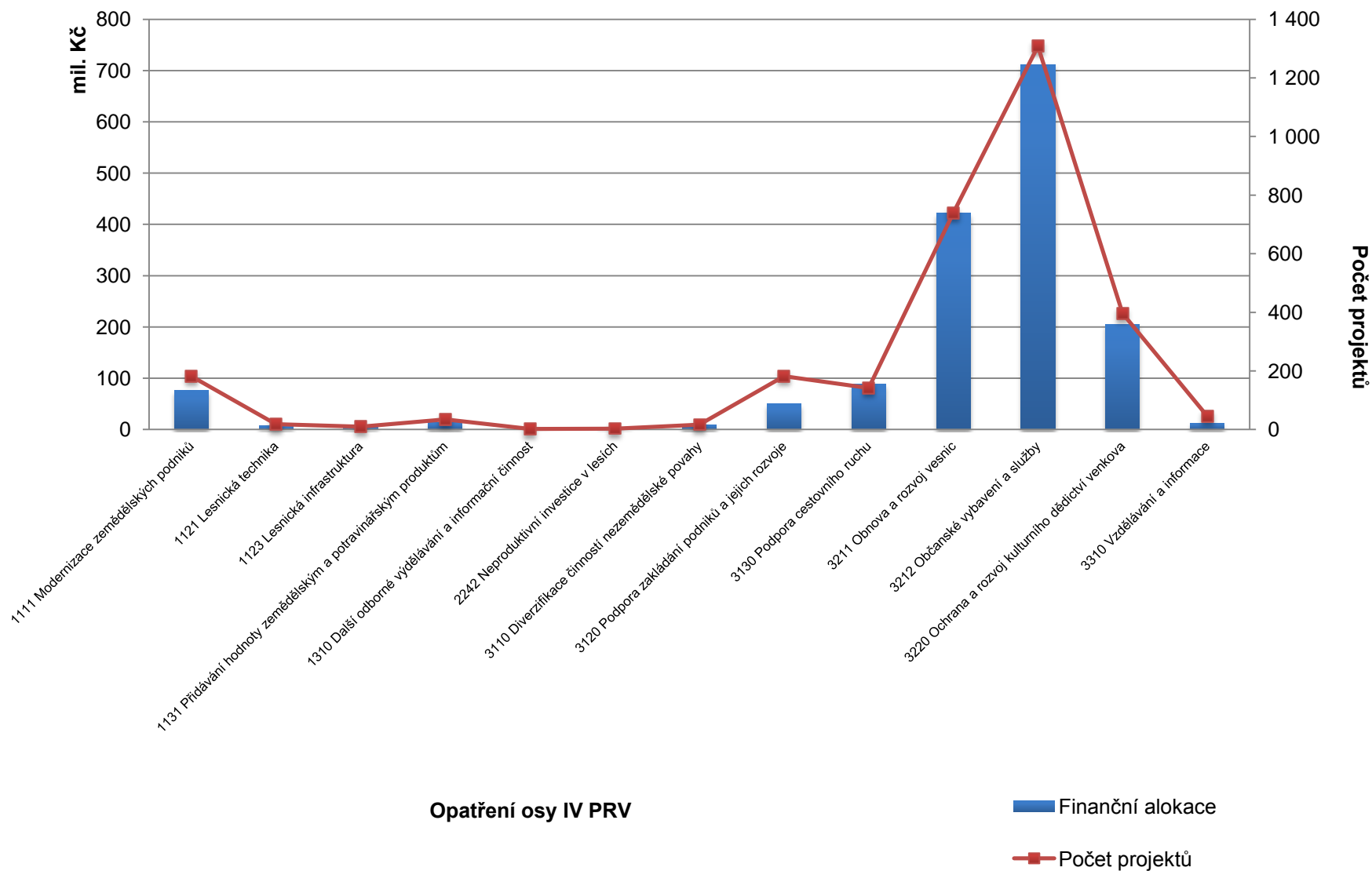
Strategický plán Leader (SPL)

- **Základní dokument místní akční skupiny v období 2007–2014.**
- **Místní akční skupina (MAS):**
 - ❖ Partnerství různých subjektů v území – nejčastěji obce a podnikatelé, dále také NNO
 - ❖ Minimálně 50% zastoupení soukromé sféry
 - ❖ Pracuje metodou LEADER
 - ❖ Určeno pro rozvoj venkovských oblastí – součástí Programu rozvoje venkova ČR 2007-2013
- **SPL má závaznou osnovu a rozsah, 11 kapitol, max. 60 s.**
- **SPL specifikuje rozvojové struktury, financování a rámec fungování MAS a kritéria výběru projektů v rámci „grantových schémat MAS“**
- **Bodové hodnocení jednotlivých částí. Přidělení prostředků na provoz MAS s nejvyššími součty bodů.**

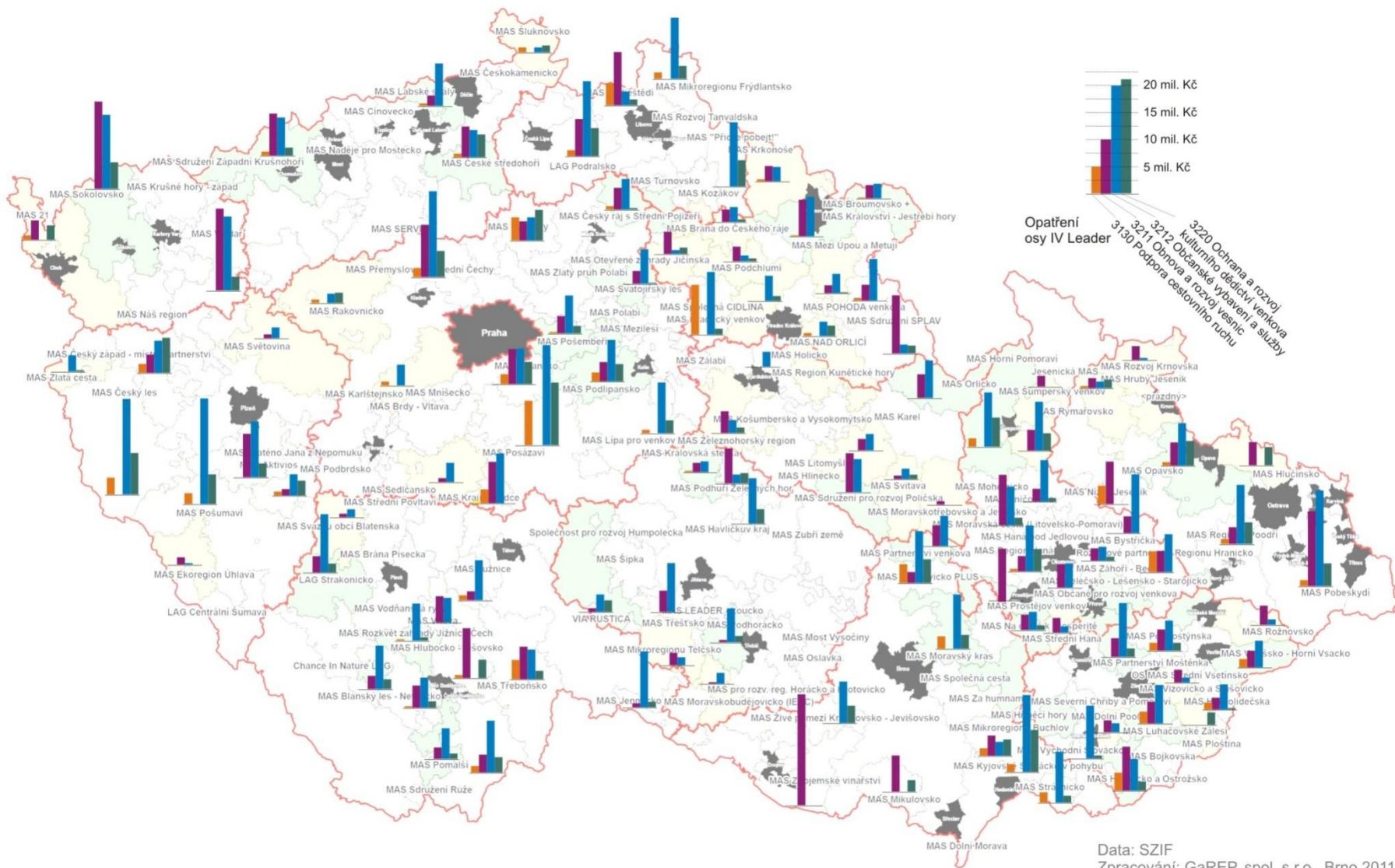
Integrovaná strategie území (ISÚ)

- **Základní dokument místní akční skupiny v období 2014–2020.**

Místní akční skupina

Místní akční skupina

PARADOX MAS

- ❖ **MAS** jsou v současnosti spíše **nástrojem pro administraci předkládaných projektů (využití veřejných prostředků)**, ale **už ne tolik pro aktivaci (oživení a endogenní rozvoj) venkovského regionu.**
- ❖ **MAS** **nepracují plně metodou Leader.**

Strategické dokumenty svazků obcí

- Nejčastěji „Strategie rozvoje“
- Nalezení a vysvětlení příčin vývoje i současné situace
- Poznání základních podmínek a předpokladů rozvoje v širších souvislostech
- Vyjasnění si společných zájmů, vizí a cílů spolupracujících obcí
- Základ pro spolupráci při řešení problémů, na něž síly jednotlivých obcí nestačí

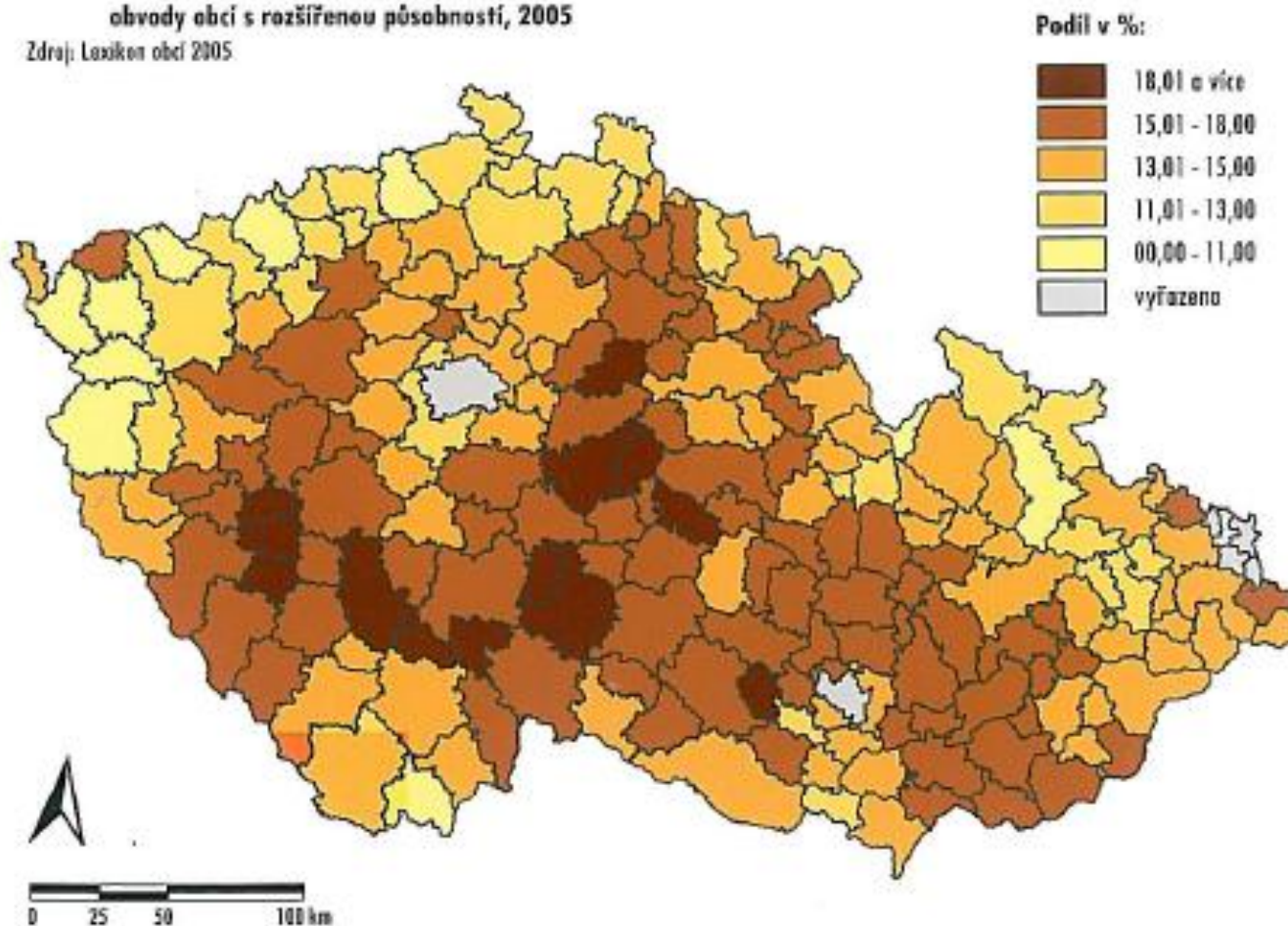
- Existující metodické materiálů k jejich zpracování:
 - ❖ Metodická příručka pro zpracování strategických rozvojových dokumentů mikroregionů. Zpracoval Ústav územního rozvoje, Brno (dostupné na www.uur.cz)
 - ❖ Metodika tvorby lokálních rozvojových strategií. Zpracovala Regionální rozvojová agentura Ústeckého kraje, 2006. (Dostupné z <http://brouk.kr-ustecky.cz/soubory/450018/metodika%5Flrs.pdf>)
 - ❖ Perlín, R., Bičík, I.: Strategický plán mikroregionu metodická příručka pro zájemce o strategické plánování ve venkovských mikroregionech a obcích. Praha: PŘ.F UK, 2006.

Obyvatelé venkova

- Viz prezentace 1 – starousedlíci x nově přistěhovalí a proměny venkova

Obr. 2: Podíl obyvatel ve věku 65 a více let úhrnem za obce s méně než 3 000 obyvateli
obvody obcí s rozšířenou působností, 2005

Zdroj: Lexikon obcí 2005

Aktéři rozvoje venkova – krajská úroveň

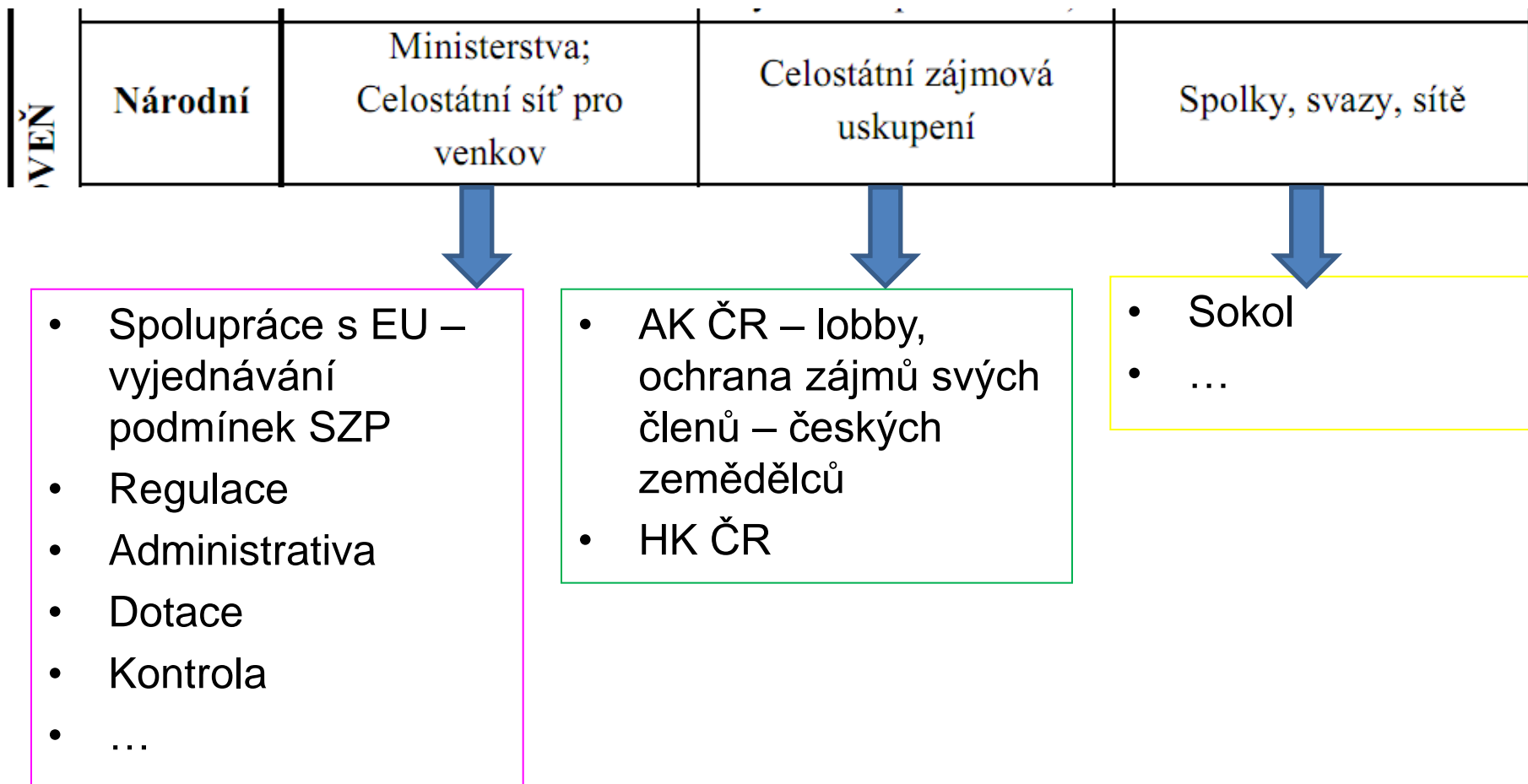
ÚROVŇ	Krajská	Kraj; Vysoké školy; Krajská informační střediska	Podnikatelská sdružení	Nezisková sdružení

- KIS = „informátoři“ zemědělských subjektů
- Agentury pro zemědělství a venkov – podpora při žádosti o dotaci
- VŠ – zapojení do projektů rozvoje

- Agrární komora – lobby, informační podpora
- Asociace soukromého zemědělství – konkurenční zájmová skupina AK
- Řada dalších uskupení zemědělců a jiných podnikatelů

- Organizace kulturních, společenských a sportovních akcí, rozvoj měkkých aktivit

Aktéři rozvoje venkova – lokální úroveň

Opakování – pojmy

- ❖ Aktér
- ❖ Shareholders, stakeholders, placeholders
- ❖ MAS
- ❖ Bottom-up
- ❖ Strategický dokument

Děkuji za pozornost.

RNDr. Hana Svobodová, Ph.D.
67632@mail.muni.cz